

1. Varselvågen i Västerbotten

-Så drabbade varselvågen Västerbotten

Januari 2013

Innehåll

Inledning.....	2
Varselvågen augusti - december 2012	3
Varselsituationen i Västerbotten i ett 8-års perspektiv.....	4
Arbetsmarknadsläget.....	5
Fem åtgärder för att motverka massarbetslösheten.....	7
Statistik Antal personer berörda av varsel om uppsägning 2005-2012, per län.....	8
Statistik Andel av befolkningen berörda av varsel i procent av befolkningen.....	8

Inledning

Sedan finanskrisen 2008-2009 har den globala ekonomiska situationen förbättrats, men fortfarande kvarstår mycket stora problem. Utvecklingen i omvärlden har hackat sig fram, vilket inneburit mindre efterfrågan på svenska varor och tjänster utomlands. Den starka kronan har också gjort svenska varor dyrare på exportmarknaden. Det är i den här kontexten vi ska förstå den kraftiga konjunkturedgång som drog in över Sverige hösten 2012 och manifesterades i en våg av varsel.

Under ett normalår så varslas det 50 000 personer i Sverige. När finanskrisen slog till 2008-2009 så låg antalet varsel på upp till 20 000 personer i månaden. Arbetslösheten steg mot en halv miljon när det var som värst. När antalet varsel nu ökar igen är arbetslösheten redan hög. Detta samtidigt som många företag inte hittar den arbetskraft och den kompetens de efterfrågar.

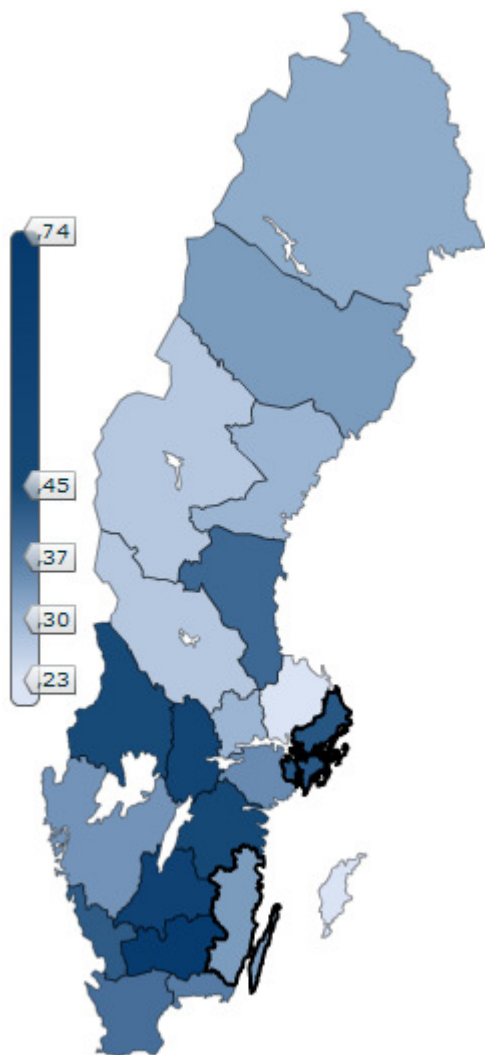
När kön nu växer ytterligare på Arbetsförmedlingen, riskerar allt fler med en svag förankring på arbetsmarknaden hamna ännu längre bort från arbetsmarknaden. För att undvika ett framtida scenario med en långvarig massarbetslöshet där många står utanför arbetsmarknaden, behövs nu aktiva åtgärder för att rusta arbetslösa. Inte bara för de jobb som finns idag, utan också för de jobb som ska komma i framtiden.

Den här rapporten tecknar en bild av den kraftiga konjunkturedgång som drog in över Sverige hösten 2012 och manifesterades i en våg av varsel. För att mer exakt skapa en bild av lägets allvar, analyseras och jämförs 2012 års varsel med de sju föregående åren. Avslutningsvis presenteras en rad åtgärder som bör sättas in snarast för att motverka ett framtidsscenario med varaktig massarbetslöshet.

Varselvågen augusti - december 2012

Från augusti till december 2012 föll 37 400 varsel i Sverige. Genom att ställa antalet varsel i relation till befolkningen storlek, kan vi skapa en bild av hur hårt olika delar av riket drabbats. I riket som helhet berördes 0,39 procent av befolkningen¹ av varsel under perioden augusti-december 2012. Kartan nedan illustrerar hur hårt olika län drabbats: Ju mörkare blå färg, desto högre andel varsel.

Som kartan visar, drabbades Kronoberg, Jönköping och Örebro län hårdast av varselvågen med andelar varsel på över 0,5 procent av befolkningen. Kronoberg sticker särskilt ut med en andel på 0,74 procent av befolkningen. Gotland, Uppsala, Jämtland och Dalarna kommer lindrigare undan med andelar som understiger 0,3 procent av befolkningen.

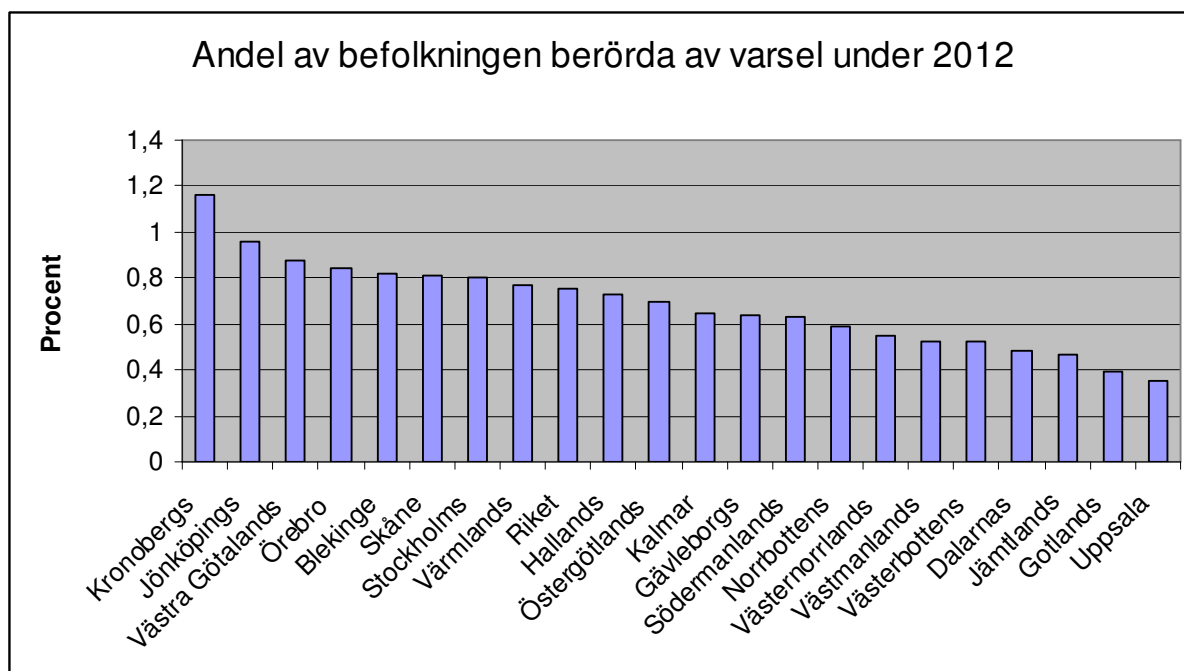
Antal personer berörda av varsel augusti-december 2012, samt andel varsel i procent av befolkningen

	Andel % av befolkningen berörda av varsel	Antal personer berörda av varsel
07 Kronobergs län	0,74	1383
06 Jönköpings län	0,59	2004
18 Örebro län	0,54	1524
05 Östergötlands län	0,47	2050
17 Värmlands län	0,45	1226
01 Stockholms län	0,43	9134
13 Hallands län	0,42	1291
21 Gävleborgs län	0,4	1099
12 Skåne län	0,39	4924
Riket	0,39	37379
10 Blekinge län	0,37	561
04 Södermanlands län	0,35	963
14 Västra Götalands län	0,34	5370
08 Kalmar län	0,33	760
24 Västerbottens län	0,33	863
25 Norrbottens län	0,31	759
19 Västmanlands län	0,3	758
22 Västernorrlands län	0,3	719
20 Dalarnas län	0,27	747
23 Jämtlands län	0,27	341
03 Uppsala län	0,23	789
09 Gotlands län	0,2	114

Källa: Arbetsförmedlingen, SCB och egna beräkningar.

¹ Med "Befolkningen" avses genomgående i rapporten SCBs befolkningsstatistik baserat på folkmängden den 1 november respektive län och år.

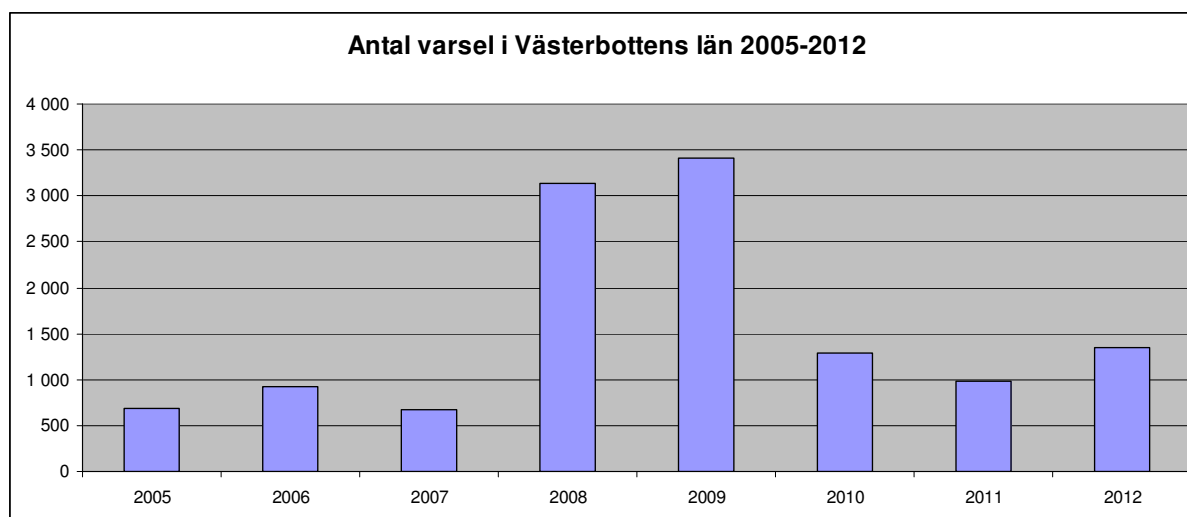
Utslaget på hela 2012 blir bilden delvis annorlunda. Kronoberg och Jönköping har alltså de högsta andelarna med 1,16 respektive 0,96 procent av befolkningen. Västra Götaland är också ett av de hårdast drabbade länen, jämte Örebro och Blekinge, alla med andelar varsel över 0,8 procent av befolkningen. Gotland och Uppsala ligger under 0,4 procent och därmed lägst under genomsnittet för riket på 0,75 procent.

Källa: Arbetsförmedlingen, SCB och egna beräkningar.

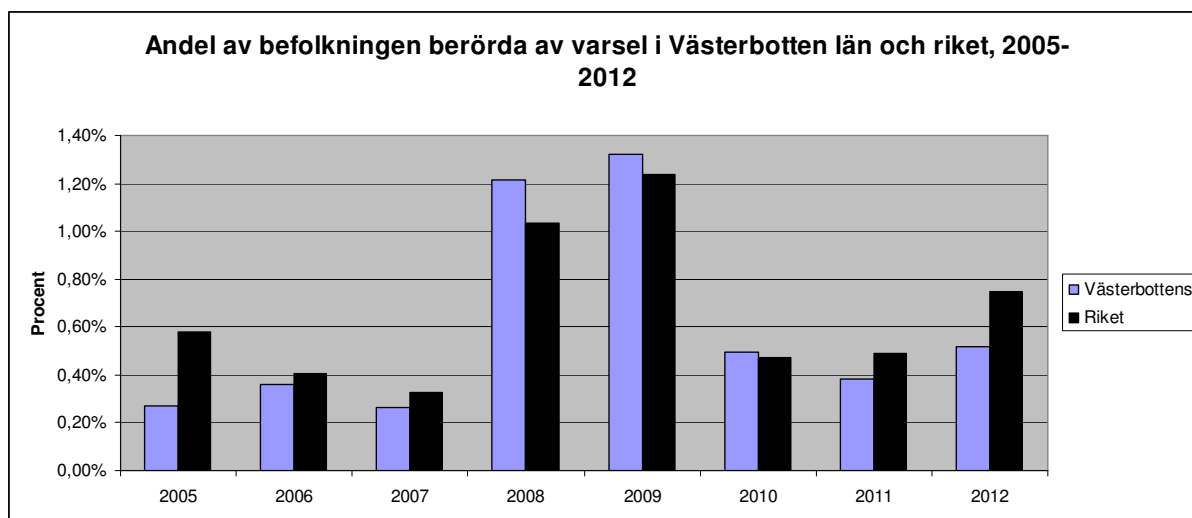
Varselsituationen i Västerbotten i ett 8-års perspektiv

För att få en inblick i hur allvarlig varselsituationen varit under 2012, jämförs här det årets varselsiffror med de sju föregående åren. Med över 1 300 varsel i Västerbotten under 2012, har ungefär lika många varsel fallit förra året jämfört med 2010 eller 2011. Antalet varsel kommer dock inte i närheten av de dryga 3 000 varsel som föll årligen under krisen 2008-2009.

Källa: Arbetsförmedlingen

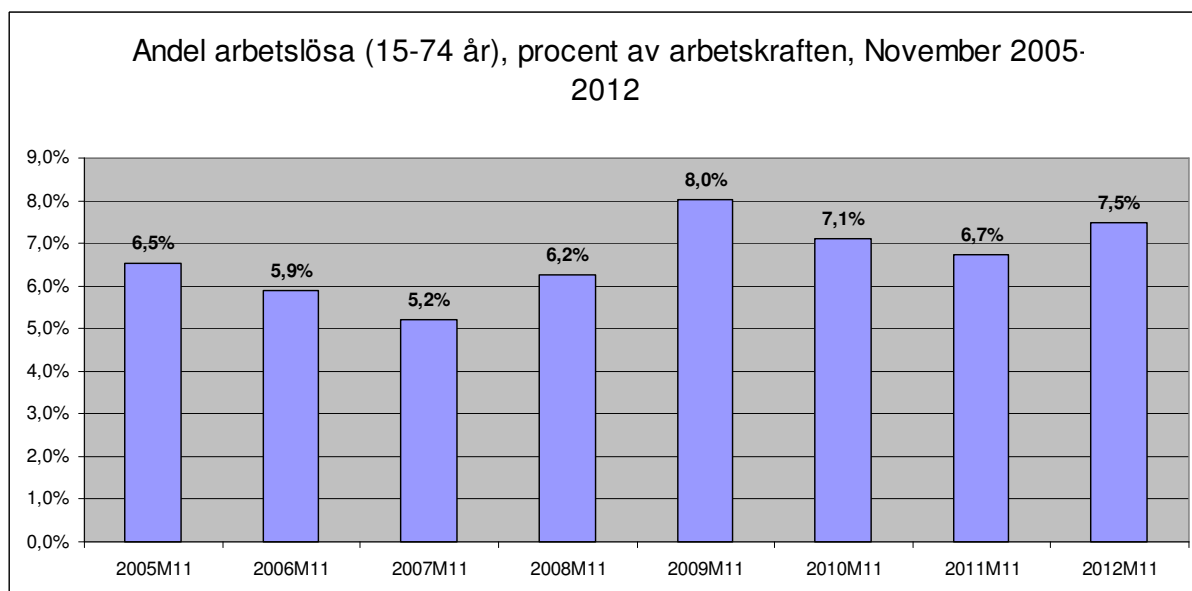
Genom att jämföra andelen varsel i ett åttaårsperspektiv, kan vi också se hur hårt drabbat Västerbotten varit på längre sikt. Som diagrammet nedan visar har Västerbotten vid ekonomiska nedgångar generellt drabbats av en ungefär lika stor andel varsel som riket som helhet. Undantagen är krisåren 2008-2009 då länet drabbades något hårdare, men också 2012 då andelen som drabbats av varsel var lägre än i riket som helhet.

Källa: Arbetsförmedlingen, SCB och egna beräkningar.

Arbetsmarknadsläget

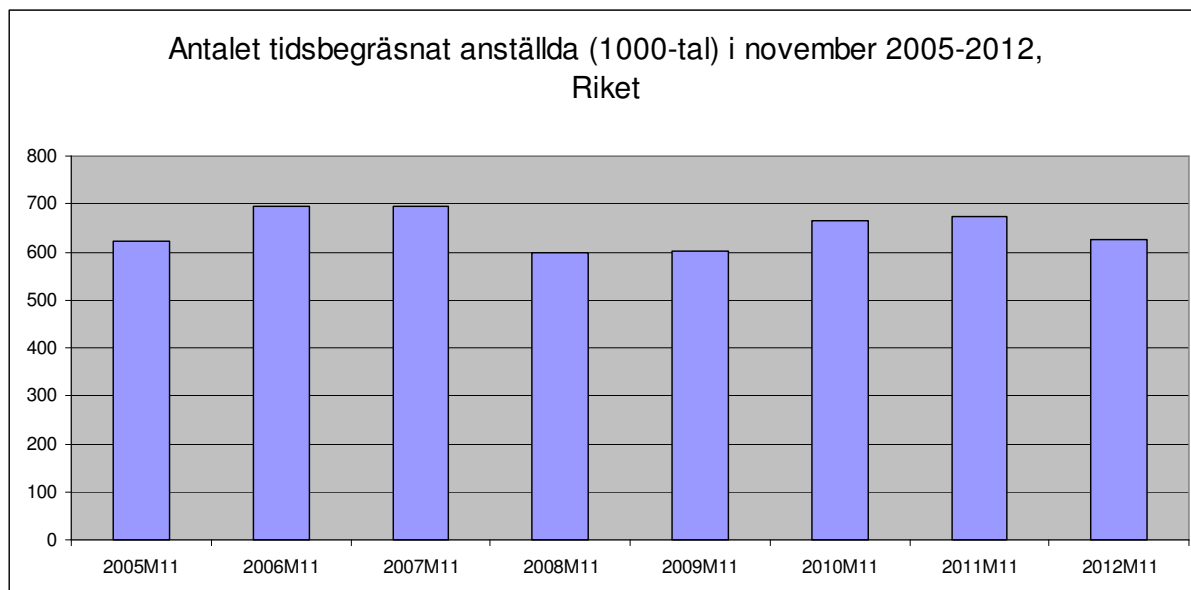
Varselvågen har börjat få genomslag i arbetslöshetsstatistiken. Jämfört med november 2011 steg arbetslösheten en procentenhet till 7,5 procent i november 2012. Arbetslösheten är därmed inte i nivå med 2009, då 8 procent av arbetskraften 15-74 år var arbetslösa i november. Eftersom arbetslösheten nu börjar öka från en högre nivå än under krisen 2008-2009, är steget dock kortare till en arbetsmarknad präglad av massarbetslöshet.

Källa: SCB

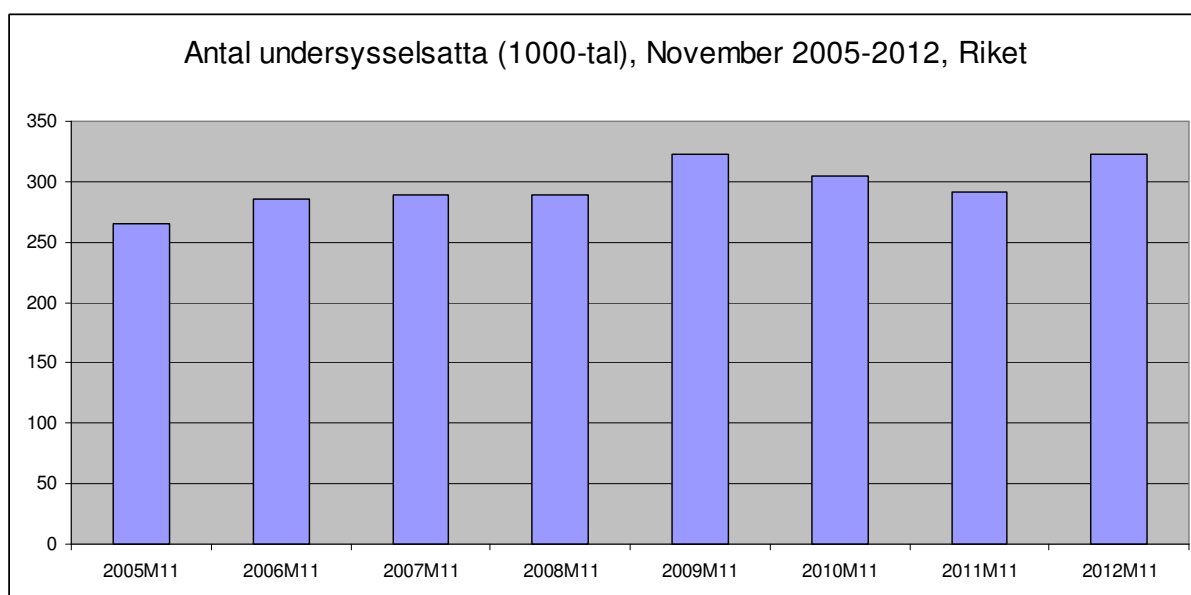
Andelen varsel och arbetslösa ger emellertid inte en heltäckande bild av arbetsmarknadsläget. Eftersom det bara är varsel som berör fem anställda eller fler som behöver anmälas till Arbetsförmedlingen, finns ett stort mörkertal. Med ett ökande antal tidsbegränsade och osäkra anställningar är det många arbetsgivare som inte ens behöver säga upp personal för att minska anställningskostnaderna. Vid sidan om alla varsel sker också tusentals ”tysta varsel”, genom

att korta anställningar helt enkelt inte förlängs. SCBs statistik visar att antalet tidsbegränsat anställda minskade med 47 000 i Sverige från november 2011 till november 2012.

Källa: SCB

Antalet undersysselsatta, det vill säga antalet personer som arbetar mindre än de kan och skulle vilja, utgör också en viktig indikator. Från november 2011 till samma månad 2012 ökade antalet undersysselsatta med nästan 32 000 individer i Sverige. Det innebär att över 323 000 människor var undersysselsatta i november 2012, lika många under krisåret 2009.

Källa: SCB

Andelen varsel ökade kraftigt under 2012 i jämförelse med föregående år, även om läget inte är lika allvarligt som under finanskrisen 2008-2009. I slutet av 2012 började konjunktur nedgången också få tydligt genomslag i arbetslöshetsstatistiken, med ett ökande antal arbetslösa och undersysselsatta. Nedgången i antalet med tidsbegränsad anställning indikerar att personer med osäkra anställningar var de första som fick lämna sina jobb när företagen drog ner på verksamheten. Nu krävs det åtgärder för att motverka en långvarig massarbetslöshet.

Fem åtgärder för att motverka massarbetslösheten

Trots alla varningsklockor från arbetsmarknadens parter och omvärlden om det allvarliga arbetsmarknadsläget, saknar regeringen helt åtgärder för att rusta alla dem som nu förlorar jobbet. Regeringen måste nu gå från passiv till aktiv, från ord till handling.

Med tanke på att Sveriges ekonomi är mycket exportberoende, lär den svaga utvecklingen av den internationella handeln hålla tillbaka Sveriges återhämtning en tid framöver. Därför är det också viktigt att konsumtionen här i Sverige inte stagnerar, att hushållen kan vara en drivkraft för den ekonomiska tillväxten de kommande åren. Då krävs också att köpkraften upprätthålls även i hushåll med arbetslösa försörjare.

Ett nödvändigt ramverk för en stabil återhämtning av arbetsmarknaden är därför en fungerande arbetslöshetsförsäkring, som ger en skälig ersättning till en skälig avgift. Framförallt måste fler, särskilt personer med svag förankring på arbetsmarknaden, återges möjligheten att kvalificera sig för ersättning.

LO föreslår fem åtgärder för att återskapa en aktiv arbetsmarknadspolitik:

1. Återupprätta en Arbetsförmedling värd namnet

Arbetsförmedlingen primära uppgift bör vara att sätta in tidiga insatser för att undvika långvarig arbetslöshet. Ett tydligare fokus behövs för kompetenshöjande insatser för individen. Arbetsförmedlingen ska också arbeta mer med arbetsgivarkontakter.

2. Bygg ut arbetsmarknadsutbildningen kraftigt

Antalet platser i arbetsmarknadsutbildning har dränerats och behöver utökas. LO föreslår i nuläget att antalet platser i arbetsmarknadsutbildningen under 2013 utökas så att resultatet blir 40 000 platser i yrkesinriktad utbildning. Arbetsförmedlingen ska också kunna bygga upp en egen infrastruktur för arbetsmarknadsutbildning för att mer effektivt kunna anpassa utbildningar efter behov.

3. Säkerställ grundläggande utbildning för arbetslösa

Det är tydligt att antalet arbetslösa utan gymnasieutbildning ökar. LO anser att alla arbetslösa utan gymnasieutbildning ska få möjlighet att skaffa sig det utan att behöva lånefinansiera sin utbildning. Många individer får på detta sätt en andra chans i livet och som ger dem större möjligheter till att få ett nytt arbete i framtiden.

4. Skapa ökade möjligheter till arbetsplatsförlagt lärande

Praktik är ett värdefullt inslag i arbetsmarknadspolitiken, för unga likväl som för andra med begränsad arbetslivserfarenhet. LO föreslår att en handledarpeng på 4 400 kronor per månad (motsvarar ca 22 timmar per månad) ska utgå till arbetsgivare som tar emot deltagare i arbetspraktik med en särskild handledare utsedd på arbetsplatsen. Kvaliteten i praktiken ska garanteras genom en överenskommelse mellan arbetsgivaren och Arbetsförmedlingen som följs upp i halvtid.

5. Utöka antalet subventionerade anställningar

Antalet långtidsarbetslösa och arbetslösa med funktionsnedsättning ökar. LO föreslår att användningen av subventionerade anställningar ökar med att kraftigt höja taket för lönesubventionerna. Taket på lönestödet ska bestämmas till en nivå som täcker större delen av arbetsmarknaden och bör också indexeras i förhållande till löneutvecklingen.

Statistik Antal personer berörda av varsel om uppsägning 2005-2012, per län

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stockholms	13 793	9 644	7 226	17 104	23 709	10 759	12 637	16907
Uppsala	1 543	1 024	665	1 856	2 781	1 489	960	1187
Södermanlands	2 032	704	987	2 474	3 523	1 290	1 316	1730
Östergötlands	2 753	1 890	1 575	3 675	5 332	2 067	1 712	3022
Jönköpings	2 000	1 451	895	4 851	4 902	1 070	1 318	3269
Kronobergs	606	1 041	599	2 417	2 715	1 070	790	2163
Kalmar	1 081	581	874	3 098	2 157	1 210	922	1513
Gotlands	628	189	133	333	434	93	105	226
Blekinge	1 368	704	498	2 437	2 191	572	619	1245
Skåne	5 318	4 773	3 531	9 805	13 053	6 592	5 417	10268
Hallands	1 076	799	628	1 966	2 277	980	897	2229
Västra Götalands	7 869	5 992	4 948	21 642	22 485	7 270	8 814	14067
Värmlands	2 095	623	808	2 737	3 442	1 639	978	2113
Örebro	1 474	1 556	791	3 547	3 684	1 043	2 162	2374
Västmanlands	1 988	1 168	835	2 713	3 308	670	1 054	1322
Dalarnas	1 206	868	734	2 455	2 593	562	1 652	1317
Gävleborgs	1 165	891	1 033	3 746	4 752	1 017	1 877	1775
Västernorrlands	1 090	1 063	577	2 200	4 088	1 739	846	1338
Jämtlands	1 614	394	759	1 318	1 761	872	510	593
Västerbottens	692	923	677	3 132	3 415	1 286	988	1352
Norrbottnens	1 116	531	1 207	2 358	2 605	1 178	878	1460
Riket	52 507	36 809	29 980	95 864	115 207	44 468	46 452	71470
Källa: Arbetsförmedlingen								

Statistik Andel av befolkningen berörda av varsel i procent av befolkningen

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Stockholms	0,73%	0,50%	0,37%	0,86%	1,18%	0,52%	0,61%	0,80%
Uppsala	0,51%	0,33%	0,21%	0,57%	0,84%	0,44%	0,28%	0,35%
Södermanlands	0,78%	0,27%	0,37%	0,93%	1,31%	0,48%	0,48%	0,63%
Östergötlands	0,66%	0,45%	0,37%	0,87%	1,25%	0,48%	0,40%	0,70%
Jönköpings	0,61%	0,44%	0,27%	1,45%	1,46%	0,32%	0,39%	0,96%
Kronobergs	0,34%	0,58%	0,33%	1,33%	1,48%	0,58%	0,43%	1,16%
Kalmar	0,46%	0,25%	0,37%	1,33%	0,92%	0,52%	0,40%	0,65%
Gotlands	1,09%	0,33%	0,23%	0,58%	0,76%	0,16%	0,18%	0,39%
Blekinge	0,91%	0,46%	0,33%	1,60%	1,43%	0,37%	0,40%	0,82%
Skåne	0,46%	0,40%	0,29%	0,81%	1,06%	0,53%	0,43%	0,81%
Hallands	0,38%	0,28%	0,22%	0,67%	0,77%	0,33%	0,30%	0,73%
Västra Götalands	0,52%	0,39%	0,32%	1,39%	1,43%	0,46%	0,55%	0,88%
Värmlands	0,77%	0,23%	0,30%	1,00%	1,26%	0,60%	0,36%	0,77%
Örebro	0,54%	0,57%	0,29%	1,28%	1,32%	0,37%	0,77%	0,84%
Västmanlands	0,76%	0,45%	0,34%	1,09%	1,32%	0,27%	0,42%	0,52%
Dalarnas	0,44%	0,31%	0,27%	0,89%	0,94%	0,20%	0,60%	0,48%
Gävleborgs	0,42%	0,32%	0,37%	1,36%	1,72%	0,37%	0,68%	0,64%
Västernorrlands	0,45%	0,44%	0,24%	0,90%	1,68%	0,72%	0,35%	0,55%
Jämtlands	1,27%	0,31%	0,60%	1,04%	1,39%	0,69%	0,40%	0,47%
Västerbottens	0,27%	0,36%	0,26%	1,22%	1,32%	0,50%	0,38%	0,52%
Norrbottnens	0,44%	0,21%	0,48%	0,94%	1,05%	0,47%	0,35%	0,59%
Riket	0,58%	0,40%	0,33%	1,04%	1,23%	0,47%	0,49%	0,75%
Källa: Arbetsförmedlingen, SCB och egna beräkningar								